

KVARTER TROLLSLÄNDAN

Så dagboken förblev oskriven.

Elsy Johansson

– *Bist du verrückt! Bist du ganz verrückt?!*

Så viskade Elin en nyårsdag i början av tjugohundratalet när hon såg hur nära hon bodde den plats där hon är avlad, född och döpt.

Är du galen! Är du helt förryckt?!

Från hennes köksfönster syns ett stort sjukhusområde. Trots manligt besöksförbud lyckades den man som skulle bli pappa under en lunchrast ta sig in i ett av de rödbruna tegelhusen där den kvinna som skulle bli mamma bodde i ett litet möblerat rum på ett sjuksköterskehem.

Medan Cleas mage växte, vårdade hon sjuka inuti de stora tunga tegelkropparna och när det var dags, tog hon sig till barnbördsavdelningen.

– *Tegel*, viskade Elin.

Hon tyckte om ordet tegel. Det liknade tagel som känns luttrande. Te finns med och är gott. Teg är också bra. Det är en ståndaktig hållning att tuga. En teg bär också med sig slitet med en motsträvig åkerlapp. El är starkt och farligt men det finns. Det finns!

Tegel fanns tidigt med i bilden. Morfar hade tegelbruk men tvingades sälja till kommunen. Hans efterträdare brände inte bara tegel. De brände allt de kom åt. De brände böcker, helgedomar, hus och människor. Nästan allt blev nedbränt till grunden.

Ett sjukhus i tegel blev kvar och det var dit Clea sökte sig, för att ha någonstans att arbeta, för att dölja henne när hon befruktades och för att skydda henne när hon födde Elin.

De stora, tunga husen brer ut sig med sin betydelse. Om varje tegelsten hade ögon så skulle de vara vittnen till avgörande händelser i sjukhusbesökarnas liv .

Elin stirrade ut i teglet för att få syn på sin livsberättelse.

Några dagar efter födelsen såg tegelstenarna ett dop. Hon döptes av en sjukhuspräst till Elin Josefin Chawa. Josefin efter mormor som blev skjuten i nacken på andra sidan havet och Chawa efter en moster som tvångsdeporterats till fångläger, överlevt dödsmarscher som gisslan men som tog sitt liv. Vilka namn att bära! Inte undra på att hon blev förryckt och störd i sin utveckling.

Tegelstenarna såg ett missfall som skulle ha blivit en son.

Tegelstenarna såg Erik dö. Med sin känsla för dramatik fick han *stroke* på fars dag när Elin och hennes halvsyskon hälsade på. Han valde att svälta ihjäl genom att dra ut näringsslangen

så ofta att sjuksköterskorna inte hann med och tillslut inte kunde hitta ett säkert ställe att fästa kanylen på. Under den så kallade midsommarkrisen, ett halvt sekel tidigare hade Eriks tbc-sjuka syster och första hustru som helt unga, mött döden därinne i varsin blodstörtning.

Tegelstenarna såg Eva födas eller snarare bli upplyft ur Elins buk.

Elin lyfte på tröjan för att känna på ärrret ÷÷÷÷÷÷ som delar magen i två hälfter.

Hon höjde blicken och stirrade en lång stund genom fönstret för att räkna ut hur länge hon hade bott i kvarter Trollsländan. Tidens gång är som en sörja av uppvaknanden, kroppsförflyttningar och insomnanden, omöjliga att skilja åt men tack vare Eva som skulle fylla fjorton till våren, har tiden fått ett ansikte.

Jag glömde gympapåsen på bussen.

Ett meddelande från Eva dök upp i mobilen.

Elin svarade att de skulle besöka trafikanternas hittegoodsavdelning följande dag. Hon åker ofta dit och frågar efter saker som Eva och även hon själv glömt. Om hon inte återfinner de glömda sakerna vill hon inte komma hem tomhänt så hon köper till exempel någon annan resenärs glömda vantar, solglasögon, böcker eller någon annan passande tillvaratagen effekt som legat där i månader och glömts bort. Det glöms en hel del för Eva tillbringar mycket tid i buss farande mellan sina två hem.

Elin längtar intensivt efter Eva så snart hon vinkat av henne vid busshållplatsen och längtan växer sig starkare för var dag till den sjunde då det är dags att gå och möta henne.

De första fyra åren levde de som mamma, pappa, barn i den förortslägenhet som Erik lämnade efter sig när han dog. Det var Peter som drev på separationen och att de skulle byta till var sin lägenhet inne i stan.

Om du absolut måste umgås med den där typen så ser jag ingen annan utväg, sade han till Elin och gjorde klart för henne att hon hade att välja mellan honom och Nils som höll på att utbilda sig till psykoanalytiker och var mycket engagerad i umgänget med Elin och Eva.

På så sätt hamnade hon i kvarter Trollsländan så nära den plats där allt begav sig. Hon leder kurser i minnesträning i en av sjukhusets tegellängor och man kan se henne varje dag vandra genom begravningsplatsen som ligger nedanför. Sjukhusets forskarstuderande vet att hon aldrig sviker när de ska mäta koloxid och bensen. Hon fäster hjälpsamt deras små mätare på kläderna och följer deras föreskrifter till punkt och pricka.

– Trollslända! Trollslända! Vart går din färd? Jag flyger runt i vår förunderliga värld.

Elin sjöng knappt hörbart.

Tegelsten på tegelsten, fyrkantiga tegelstenar bildar stora fyrkantiga hus – sjukhus – som sett liv komma och gå. Elin funderade över om hon framför sig också såg den plats där hon en dag skulle dö.

– Ja, jag vill leva, jag vill dö i nord.

Elin nynnade, fascinerad över nyårsdagens insikter. Hon vill lämna livet på ett lika snyggt och välplanerat sätt som författaridolen Ivar Lo–Johansson. Det berättas att han på sin dödsdag skrev ut en check till begravningen, lade den på sitt skrivbord, gick till sjukhuset, bad om en säng, drog lakanet över huvudet och dog. Hennes favoritförfattare sade sig vilja ge röst åt en grupp människor, ett kollektiv, men han registrerade, mindes och skrev om sina egna erfarenheter. Däremot lyckades han dö hos ett kollektiv på sjukhuset. Elin skulle vilja veta vad han upplevde där han låg med ansiktet under lakanet. Hade han haft möjlighet skulle han säkerligen utförligt och rakt på sak beskrivit sin egen död.

På köksbordet står en datorskärm som delvis skymmer sjukhusteglet därute. I den utdragbara besticklådan ligger ett tangentbord. Händerna som vilat stilla i lådan fick liv. Fingrarna tryckte ett meddelande till Nils.

Jag är en tjänstekvinnas dotter. Jag är tjänstekvinnans förryckta dotter. Jag lever ett stenkast från mina rötter.

Människor är inga träd med rötter, svarade Nisse förnumstigt. Människor har fötter och vart fötterna kommer att ta vägen går inte att förutsäga. Mina fötter är på väg till dig. Om en timme?

Nisse hade varit på psykoanalytisk konferens i Wannsee i samma byggnad, som den tyska regeringen, under sin tids Wannseekonferens, fattade beslutet att döda alla oönskade människor inom Tyska riket.

Telefonen ringde. Elin lyfte luren och lyssnade till Cleas röst som talade om att hennes hustak hade klarat sig undan nattens raketanfall. Varken hennes tak eller några av grannhusen hade börjat brinna och inga fönsterrutor hade heller krossats. Hon hade sett några blindgångare men de hade slocknat i snön. Det är likadant varje nyår. Clea återupplever blitzen.

Mörkret föll. Sjukhuset grånade. Teglet svartnade. Uppe på taken tändes röda lyktor som är riktmärken för räddningshelikoptrarna.

Liksom laxen har hon återvänt till sin födelseplats men utan att käckt och kämpaglatt simmat motströms. Stilla har hon flutit som en kvicksilverförlamad sill i de dödas, i de

oföddas ström vid sidan om. Hon har andats i många dagar och nätter och tycker själv att hon nått en viss insikt om livsvillkoren på planeten.

Då visade sig nyårsnattens dröm. Hon hade drömt att hon såg ut genom ett fönster. Det var mörkt ute men hon kunde urskilja en luftballong som visade sig vara en satellit som rörde sig i snabb hastighet över den mörka himlen. Den förvandlades till en nerläckt gråaktig snurrande planet som påminde om jordklotet. Det var som att någon höll upp en spegel så att hon kunde se sin värld därute som en slags skuggvärld som snurrade förbi utanför fönstret.

Så mindes rösten som uttalade de tyska orden.

Bist du verrückt? Bist du ganz verrückt?! skrek Clea åt henne när hon efter långt letande fann Elin uppe på taket till deras höghus. Elin brukade stå uppe på höghustaket, ute i förorten, för att få en skynt av det hon trodde var eldsflammar.

Spanade hon verkligen efter eldsflammar? Kunde hon se eldslukarnas flammar? Eller såg hon redan då sjukhusets röda lampor i kvällsmörkret?

När Clea hade nattvak, tog hon farväl av Elin på kvällen och åkte moped till sjukhuset. Var det inte den röda baklyktan på Cleas moped hon såg försvinna i kvällsmörkret? Den röda baklyktan på mopeden syntes under längre tid om man stod uppe på ett höghustak. Är det inte det hon minns?

Om nätterna drömde hon om en brun läderaktig apa som försökte kila in sig mellan tegelstenarna i sjukhusväggen. Läderapan ville vara nära Clea, inne i tegelhuset där människor föds och dör. Läderapan tog sig igenom murar och väggar och såg allt som hände därinne och om det berättade hon för Elin som lyssnade noga.

Tegelstenarna har alltså ögon och öron – läderapans ögon och öron mellan springorna.

Hon lyssnar inåt, sade doktorerande Erik. Låt henne vara. Hur visste han att Elin hade fullt upp med att lyssna på sina tankar? Hur kunde han veta att hon hörde mycket litet av det som kom utifrån?

Fyrtiotvå är gammal, lappade Elin ihop sina förryckta minnesfragment för att få syn på något meningsfullt och begripligt. Minnet av Cleas röda mopedlykta som lyste i mörkret och de röda lamporna som lyser uppe på sjukhusets tak hade ett samband. De röda lyktorna ingav hopp. Innan det var dags att söka upp en sjukhussäng därinne hos de skyddande tegelstenarna, kasta in den där handduken och bli skjutsad till bårhuset, skulle det meningsfulla hända i hennes medelåldrigt stillsamma och inrutade liv.

Elin klappade musen för att skärmen skulle börja lysa igen. En noggrann iakttagare skulle lägga märke till att hennes sätt att använda musen såg bakvänt ut. Hon hade ännu inte påbörjat den motoriska träning som var ett led i den kommande förändringsprocessen.

Inte förhäva sig, viskade den feiga Läderapan. Akta dig för hybris.

Ett nyårslöfte var för pretentiöst så Elin tänkte sig mer en blygsam strävan efter en liten förändring som att bli egenföretagare eller om det inte gick, att få en son för att få uppleva tillblivelsen av en man eller om det inte gick, att skriva en bok eller att studera och bara bli typ, bildad.